

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitæte, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

De restitutione damnorum ex adulterio, paragraph. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

rere potest innocens; dum ea signa sponte exhibet scienter: primo, animo vere remittendi: secundo, animo, nullo modo remittendi. Tertio, abstrahendi ab utroque, hoc est, exhibet quidem illa, sed nec habendo animum expressum non remittendi: Si primo modo, jam vere remittit, & inde fit, ut non possit amplius in conscientia negare debitum, vel accusare, quia jam remissio injuriæ satis superque facta est, quæ, ut modo diximus, nunquam reviviscit.

11. Si secundo modo, cum tunc verè innocens non remittat, remanebit in suo jure, atque adeo negandi debitum, & accusandi. Dices: at, qui fictè promittit, obligatur ad damna secuta ex fictione, ergo & qui fictè remittit. Respondeo, ex hac ficta remissione nullum damnum adulter patietur, solum enim reddere copulam debet, & pati illa amoris signa, quæ in hominum existimatione, damna non sunt.

r. Sanchez, li. 10. de matr. d. 14. n. 21.

12. Si denique tertio modo se gerat læsus conjux, putat Sanchez, & eum non posse negare debitum, vel accusare, quia ea signa amoris tam voluntariè suscepta sunt vera remissio. Nec est eadem ratio (inquit) de professione Religiosa, quæ requirit actum positivum profitendi: quare si fiat animo simili negativo, seu præcisivo, non est valida, non est, inquit, eadem ratio: primo, quia ad professionem requiritur expressissima quædam voluntas profitendi, cum sit susceptio novi status: secundo, quia illa amoris signa majorem habent connexionem cum

reconciliatione, quàm ipsum exercitium actuum professorum habeat cum ipsa vera professione. Hæc Sanchez, quæ tu, sapiens lector, expende; ego enim expeditam disparitatem nondum introspectio.

f. Sanchez, li. circa fin.

§. IV.

De restitutione damnorum ex adulterio.

1. **C**æsar locuples juvenis suscipit filium ex Maria uxore Pompeij, paribus fortunis ornat, quem ratus Pompejus suum esse primogenitum, aluit per multos annos, & tandem contulit eidem majoratum, posthabito vero primogenito, quem non multis post annis cum eadem Maria legitime genuit: ad quid ergo obligabimus Cæsarem & Mariam adulteros, tanti damni causas? Si enim nullum damnum reale subsecutum fuisset ex adulterio, ad nullam pecuniæ restitutionem eos esse obligatos, scimus omnes. Prius de adultero, mox de adultera seorsim. Nec deerit interim resolutio de filio ipso jam grandiusculo, si forte sciat, se esse ex adulterio.

Adulteri obligatio.

2. Hac in re certum sit primo, si maritus forte adulterium sciens, exigat satisfactionem pecuniæ pro ipso adulterio, adulterum posse renuere, quia id prohibitum est, *l. transigere, ff. de transactionibus*. Quod si occulte adulter

adulter velit satisfacere in pecunia, potest maritus in conscientia illam retinere, quia hæc est compensatio sine lenocinio, ut suppono: leges autem solum in foro externo satisfactionem illam vetant, ne detur ansa lenocinijs.

3. Certum sit secundo, adulterum nisi certus moraliter sit, illam esse suam prolem, ad nihil obligari. Ratio est, quia in dubio melior est conditio possidentis. Illud autem hac in re certum moraliter censeretur debet, quod ita prudenter creditur, ut oppositum nullo modo videatur probabile.

a *Less. li. 2. c. 10. d. 6. num. 50. Sot. De Navar. Dicast. eosd. cit. to. 2. tr. 2. de just. d. 7. dub. 21. n. 100.*

4. Certum sit tertio, si adulter aliquo modo suaserit, ut adultera prolem susceptam supponeret marito pro sua, teneri in solidum, & ex æquo cum ipsa adultera, tum de alimentis, tum de hereditate. Ratio est manifesta, quia tunc adulter est per se primo causa damni consecuti: quando enim consilium est in consulenti & executoris commodum, uterque tenetur b æque primo, pro rata, & in defectu alterius, singuli in solidum, hoc est, in totum.

b *Less. ib. d. 5. n. 41.*

5. Certum sit quarto, si adulter sit certus de sua prole, licet non suaserit suppositionem, teneri per se ad alimenta (quæ hæc sunt, superius c dixi). Ratio est, quia ipse est nunc verus pater, & illi incumbit, alere filium: dico, per se; nam adesse suas interdum excusationes, ex mox dicendis à num. 2. colligetur. Superest igitur, decernere de majoratu, vel fideicommiss-

so, vel etiam de parte hereditatis, quàm fortè aliquis similis spurius, ac si legitimus esset filius, acquirit.

6. Dico, esse probabile, adulterum certo noscentem suam prolem, ac non procurantem, ut ea supponatur pro legitima, non teneri ad restitutionem dictæ hereditatis &c. probabile etiam esse, teneri. Ratio posterioris dicti est, quia probabiliter censent non pauci, hunc adulterum esse causam directam, proximamque illius damni filiorum.

d *Sot. Henr. Dian. alijs. rec. apud De Lug. de just. t. 1. d. 13. sec. 2. n. 10. Dicast. l. mox cit.*

Ratio prioris est, quia contrarium autumant alij, e contententes, hunc esse causam per accidens, indirectam & remotam: addunt, solam matrem esse causam proximam illius damni, dum adulter nec suadet, nec procurat; habe exemplum: si Petrus v. g. furetur à te tuam suppellectilem, tu vero ad eam compensandam, fureris pecuniam à tertio, Petrus non tenetur ad restitutionem pecuniæ, sed solum suppellectilis per ipsum ablata: ita adulter est quidem reus adulterij, sed non furti, seu majoratus v. g. injustè collati filio spurio: hoc enim furtum sola adultera, occasione adulterij committere videtur. Vtraque opinio, saltem propter bonos authores, probabilis ee est.

e *Less. Vas. Mol. Turr. Rebellius alijs. communiter apud eundem de Lugo, quos ipse sequitur ib. ee legatur etiam Dicast. lib. 2. de just. tr. 2. d. 2. d. 7. à num. 165.*

Obligatio adultera.

7. Dico, *f* eam per se esse obligatam ad restitutionem omnium damnorum, per se filiis legitimis provenientium. Ratio est, quia ipsa est immediata causa, cur maritus & filij legitimi credant, illum esse verum filium, atque adeo ea damna patiantur.

f. Les. li. 2. c. 10. d. 7. Vass. Mol. Tur. alij, apud de Lug. de just. dis. 13. sc. 3.

Tenetur ergo juxta regulas universales, vel ex suo peculio moderatè expendendo, vel filium ad religionem inducendo, vel simili quopiam modo procurare, ut, quantum potest, damnum caveatur, vel resarciatur.

8. Dixi autem (per se provenientium) nam debet restituere veris filiis ea omnia, quæ ipsis tanquam filiis debentur: tale est fideicommissum, majoratus, hæreditas avi, avunculi, consanguineorum, si fortè hæc collata fuerint filio spurio. Contra, non opus est restituere, quæ filiis veris non debentur. Si quis enim putans, illum spurium esse verum filium, aliquid ei donet liberaliter, quod forte non dedisset, imo dedisset veris filiis, non obligatur mater, id veris eisdem filiis restituere, quia id non est damnum per se, sed multum per accidens, proveniens ipsis, qui jus in eam donationem liberalem non habebant.

9. Dixi iterum (per se esse obligatam) nam excusari potest sex capitibus, quorum secundum solum excusat à manifestatione sui adulterij, non

vero à restitutione bonorum, si alia excusatio non superaddatur.

Primo igitur excusatur, si non sit certa de prole adultera, ut modo diximus de adultero. licet enim raro id mater ignoret, potest tamen contingere, ut propter vicinitatem copulæ adulteri & mariti, prorsus ignoret, vel ambigat saltem.

10. Secundò, si non sit moraliter certa, se posse spurio persuadere illegitimitatem, cui certè non tenetur communiter fidem habere contra se filius, cum possit suspicari, matrem alijs filiis velle favere. Quando ergo filius non tenetur credere, & ex alia parte prævidet mater, nihil se profuturam, frustra esset illa manifestatio.

Signatè, dixi (communiter non tenetur) nam si filius convinci possit, ut quia est multa fide mater digna, vel testibus, aliove modo eadem mater probet, toto tempore partus spurij abfuisse maritum, tunc sanè & tenetur filius credere, hæreditatemque respicere, & mater tenetur, nisi aliunde adsit excusatio, veritatem patefacere: quia ipsa tenetur ponere omnia media, apta ad resarcienda & non continuanda damna filiorum.

11. Tertiò, si filij, vel maritus remittant obligationem. Et sanè, nisi aliquid multum grave obftet, facile potest præsumere ejusmodi remissionem mater, & sic nihil manifestare. Nam maritus potius censetur velle nescire adulterium uxoris, ne subeat tantum dedecus, periculumque invadendi adulterum adulteramque, quam amittere aliquid ex bonis fortune: Et

f. li.

filij, præsertim ingenui, præsumuntur potius nolle suam matrem à tanta obligatione urgeri, quam aliquid fortunarum amittere.

12. Quædam sic se liberavit: habebat ea filios tres, quorum unus erat ex adulterio; & quia ab illis nihil sibi timebat, sic eosdem est allocuta: *Vnus vestrum non est legitime conceptus, si eum nominatim compellavero, ab hereditate necessario depelletur: his auditis timuit quisque sibi, ne spurius declararetur, quare omnes exorarunt à matre silentium, spuriumque, quicumque is esset, sibi invicem cedentes, in partem hereditatis admiserunt. Huic remedio obstat unum, ait Covaruvias, g nam filij legitimi metu coacti, adeoque minus sponte consentire. Approbo dictum. Verum si omnes vere id, & ex animo, non autem ex metu fecissent, idque explicitè declarassent, se scilicet cedere propter amorem matris, vel ob reciprocam benevolentiam inter se, simul eadem in domo educatos, tunc admittatur remedium, quia sic ex omni parte est voluntaria remissio.*

g Covar. in Reg. peccatum p. 1.

13. Quærò: si mater suis bonis, vel alio modo posset, velletque compensare sufficienter pro omnibus damnis per se provenientius; quia hoc modo, jam habent filij æquivalenter, id quod accepit spurius.

14. Quintò: si sit periculum vitæ, vel similis mali: hoc enim existente, nemo obligabit adulteram, ut se prodatur, quia vita nullo pretio est æstimabilis, & quia in extrema necessitate omnia sunt communia.

15. Sextò: denique si sit periculum infamiae, quia fama est superioris ordinis, & merito rebus temporalibus præferenda. Sane hæc excusatio frequentissima est: deficit interdum nihilominus: quando scilicet mater est prostituta famæ, vel etiam, quando se deberet solum prodere apud prudentem filium, vel apud paucos; & ex alia parte, damnum esset tam grave aliorum filiorum, vel Reipublicæ, ut illa parva infamia ex manifestatione proveniens, superaretur notabiliter à tanto damno.

16. Ex his vides, raro in praxi occurrere casum, in quo adultera suum scelus prodere cogatur; faveatque Pontifex, dum universaliter dicit, *h adulteram esse ad pœnitentiam admittendam, licet nolit suum crimen marito revelare.*

h Innoc. III. c. Offic. de pœn. c. 1. v. 1.

§. V.

De Conjugatorum peccatis in materia luxurie.

O Ccasione adulterij, utile fore lectoribus censeo, in unum hic veluti fascem ea conligere, in quibus peccare solent conjuges in usu matrimonij; quæ ut ordinatim proponantur, ad tria capita reducami, ad pollutionem, ad copulam, ad impudicos tactus, tactuique similia.

Pollutio conjugis.

1. Coniux impudicis tactibus se polluens.